

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa M. K.

przeciwko J. K.

o ustalenie istnienia stosunku pracy, odszkodowanie z tytułu niegodnego
z prawem wypowiedzenia umowy o pracę, zadośćuczynienie z tytułu naruszenia
zasad równego traktowania w zatrudnieniu, zadośćuczynienie za naruszenie dóbr
osobistych, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,
oraz z powództwa wzajemnego J. K.

przeciwko M. K.

o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 września 2023 r.,
skargi kasacyjnej powoda (pozwanego wzajemnego) od wyroku Sądu Okręgowego
- Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi
z dnia 23 sierpnia 2022 r., sygn. akt VIII Pa 38/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda M. K. na rzecz pozwanego J. K. 540 (pięćset czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Łodzi, wyrokiem z dnia 23 sierpnia 2022 r., oddalił apelację
M. K. od wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi z dnia 15 lutego

2022 r., mocą którego: ustalono, że powoda głównego M. K. z pozwanym J. K., w okresie od 6 lipca 2020 r. do dnia 17 października 2020 r., łączył stosunek pracy na czas określony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kolorysta, za wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 2.600 zł brutto + premia uznaniowa (pkt 1 ppkt 1); zasądzono od pozwanego na rzecz powoda kwotę 762,65 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie; z powództwa wzajemnego powoda J. K. przeciwko pozwanemu M. K., zasądzono od pozwanego wzajemnego na rzecz Fundacji G. z siedzibą w Ł. kwotę 1.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda wzajemnego wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 21 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty (pkt II ppkt 1).

Sąd Okręgowy w Łodzi podzielił w całości i przyjął za własne poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne. W ocenie Sądu odwoławczego, dokonana przez Sąd Rejonowy ocena materiału dowodowego odpowiada zasadom określonym w art. 327¹ pkt 1 k.p.c., bowiem przy każdej ustalonej okoliczności faktycznej zostały przytoczone dowody, a także wskazane zostały przyczyny, dla których innym dowodom odmówiono wiarygodności i mocy dowodowej. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy ustalił, że w dniu 1 października 2020 r. powodowi nie zostało wręczone wypowiedzenie umowy o pracę ani też w tym dniu nie doszło do ustnego wypowiedzenia stosunku pracy.

Ponadto z postępowania dowodowego wynika, że powód, bez poinformowania pracodawcy nagrywał odbywaną między nimi rozmowę, o czym ten z całą pewnością nie wiedział, a tym bardziej nie wyrażał na to zgody. Po stronie pozwanego powstało zatem słuszne przekonanie o naruszeniu należnych mu dóbr osobistych w postaci prywatności i swobody wypowiedzi. Ochrona spraw prywatnych działa w obie strony. Dotyczy więc nie tylko pracownika, ale także pracodawcy i jego firmy. To czego pracodawca nie ujawnia, a wręcz uważa za sprawy niejawne, nie może być dowolnie nagrywane i gromadzone przez pracownika (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2011 r., II PK 299/10, OSNP 2012 nr 13-14, poz. 170).

Skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik powoda głównego, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazał,

iż istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, które wywołują rozbieżności w orzecnictwie sądów oraz z uwagi na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Niezależnie od powyższego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, które nie było do tej pory przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższy, a mianowicie kwestia dopuszczalności przeprowadzania dowodów ze złożonych do sprawy nagrań, zapisanych na określonych nośnikach danych w kontekście zasady bezpośredniości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przesądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skarżący wskazał na trzy spośród czterech podstaw przesądu. Nie ma potrzeby wykładni przepisów prawa, które wywołują rozbieżności w orzecnictwie, bo za taką nie można uznać wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 sierpnia 2016 r., I ACa 1653/15 (LEX nr 2114020) z zaskarżonym wyrokiem, bez jednoczesnej bliższej analizy problemu z perspektywy orzecniczej Sądu Najwyższego. Zatem dwa judykaty tego samego sądu nie składają się na podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., o czym skarżący wiedzieć powinien. Skarżący ma obowiązek nie tylko określić przepisy wymagające wykładni, ale także wskazać poważne wątpliwości interpretacyjne związane z ich stosowaniem wraz z podaniem doktrynalnego lub orzecniczego źródła tych wątpliwości. Zauważyć należy, że o rzeczywistych rozbieżnościach w judykaturze można mówić tylko wówczas, gdy brak zgodności rozstrzygnięć dotyczy takich samych lub bardzo zbliżonych stanów faktycznych, co skarżący powinien wykazać. Powołanie się na rozbieżności w orzecnictwie wymaga przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia

przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2022 r., I USK 411/21, LEX nr 3439433).

Ponadto orzeczenia powołane we wniosku nie pozostają w sprzeczności ze sobą, co można z łatwością dostrzec, ponieważ w zaskarżonym wyroku jest mowa jedynie o przełamaniu bezprawności potajemnego nagrania, a nie o braku dopuszczalności dowodu z nagrań rozmów dokonanych bez wiedzy i zgody jednego z rozmówców. To, że nagranie jest nieetyczne albo niezgodne z prawem, nie oznacza, że nie jest dowodem w rozumieniu art. 308 k.p.c. Znaczenie ma wartość dowodowa oceniania na tle całego materiału sprawy, przedmiotu sporu, twierdzeń i stanowisk stron. W ramach oceny podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie ocenia się zasadności (trafności) orzeczeń sądów powszechnych.

Potwierdza to orzecznictwo Sądu Najwyższego. Nagrania dokonane bez zgody i wiedzy rozmówcy po zweryfikowaniu ich autentyczności mogą być dowodem w postępowaniu cywilnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2003 r., IV CKN 94/01, LEX nr 80244). Jednak ocena treści takich nagrań musi być bardzo wyważona i uwzględniać możliwość manipulowania rozmową przez rozmówcę świadomego jej nagrywania. Brak takiej zgody osoby nagranej na wykorzystanie nagrania w celach dowodowych przed sądem cywilnym wymaga przeprowadzenia oceny, czy dowód - ze względu na swoją treść i sposób uzyskania - nie narusza konstytucyjnie gwarantowanego (art. 47 Konstytucji RP) prawa do prywatności osoby nagranej, a jeżeli tak, to czy naruszenie tego prawa może znaleźć uzasadnienie w potrzebie zapewnienia innej osobie prawa do sprawiedliwego procesu - art. 45 Konstytucji RP (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2016 r., II CSK 478/15, LEX nr 2075705). Otwarty katalog dóbr osobistych pozwala na objęcie pojęciem swobody wypowiedzi nie tylko możliwości decydowania o treści wypowiedzi, ale również o tym, czy wypowiedź werbalna, albo też niewerbalna, zostanie utrwalona, w jakiej formie, w jakim celu i przez kogo. Potajemne nagrywanie rozmówcy narusza dobro osobiste w postaci swobody wypowiedzi oraz sferę prywatności rozmówcy, a w przypadku osób prawnych sferę poufności, które powszechnie uznawane są w literaturze za wartości szczególnie chronione. Dokonywanie potajemnego nagrywania innych osób jest powszechnie

nieakceptowane w społeczeństwie i stanowi działanie zasługujące na dezaprobatę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2018 r., I CSK 292/17, LEX nr 2472508). Po stronie powoda nie wykazano, by działał on w ramach społecznie uzasadnionego interesu, który mógłby być rozpatrywany jako przesłanka uchylenia bezprawności naruszenia dobra osobistego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2017 r., V CSK 262/16, LEX nr 2306387).

Z kolei art. 308 k.p.c. jest jasny. Nie wyklucza dowodu z nagrań rozmów, bez zgody i wiedzy osób uczestniczących w rozmowie. Znaczenie takiego dowodu podlega ocenie w indywidualnej sprawie. Różne sytuacje i spory wyostwiają też wykładnię, jednak co do zasady nie można stwierdzić, iż art. 308 k.p.c. stanowi o niedopuszczalności dowodu z takich nagrań. Recz w tym, że ocena dowodów ma ostatecznie znaczenie w aspekcie treści norm prawa materialnego, które sąd suwerennie stosuje. Takie jest sedno i znaczenie tego przepisu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2022 r., II PSK 203/21, LEX nr 3323467). Stąd nie można stwierdzić, że wskazane we wniosku orzeczenia sądów powszechnych uzasadniają istnienie kwalifikowanej rozbieżności w orzecznictwie jako przesłanki podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Zgodnie z art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, to i o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie można wnioskować na podstawie zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy wskazał w sprawie, że w dniu 1 października 2020 r. powodowi nie zostało wręczone wypowiedzenie o pracę ani też w tym dniu nie doszło do ustnego wypowiedzenia umowy o pracę przez pozwanego.

W dalszej kolejności należy zauważać, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Co więcej, ten sam problem nie może składać się na istotne

zagadnienie prawne oraz stanowić punktu wyjścia do powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, bo albo dana kwestia jest nowa i wymaga zajęcia stanowiska, albo problem jest odmiennie wykładany i należy skorygować kierunek wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2022 r., II PSK 378/21, LEX nr 3484149).

W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967). Nie chodzi więc o to, czy zarzucane pominięcie materiału dowodowego doprowadziło do naruszenia prawa procesowego, lecz o to czy *per saldo* zaskarżony wyrok jest trafny w zakresie naruszenia dóbr osobistych. Wyżej podniesione okoliczności dowodzą, że Sąd Okręgowy trafnie zdiagnozował spór na tym tle i go rozstrzygnął.

W końcu skarżący nie stanął na wysokości zadania i dość lakonicznie ujął problem prawny suponowany jako istotne zagadnienie prawne. Przede wszystkim nie został przeprowadzony stosowny wywód prawny, zbieżny do pytania prawnego, o którym mowa w art. 390 k.p.c., tak by uchwycić istotę i wagę formułowanego problemu. Nie wskazano też podstawy prawnej, na jakiej dane zagadnienie zostało sformułowane. Zasada bezpośredniości, do jakiej nawiązuje skarżący jest kanonem postępowania cywilnego i na jej tle judykatura wypracowała stosowny dorobek. Jeżeli on wymaga korekty, poszerzenia z uwagi na nowe narzędzia dowodowe (a nie strategię prowadzenia procesu), to winny być one ujęte w ramy prawne, z wykorzystaniem także przesłanek wyłączających bezprawność działania z uwagi na miejsce zdarzenia, przedmiot sporu i kontekst ciągu zachowań strony przeciwnej. Zatem poszukiwanie akceptacji w zachowaniu powoda powinno nawiązywać do

akceptowanego w społeczeństwie wzorca systemu wartości konstytucyjnych, a te pozostają spójne. Tymczasem tego rodzaju wątki pomija się w problemie, co po raz wtóry przemawia na rzecz tezy o braku nowego istotnego zagadnienia prawnego w sprawie.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. i art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a!]